

Prutsen kost geld, vruchtbaarheid en kwaliteit

Stijging van temperatuur, langer wordende dagen en een flinke dosis zonlicht stimuleren in het voorjaar de vruchtbaarheid van de merries. De eigenaren zijn druk bezig met de hengstenkeuze. Daarbij blijft de kostenkant niet buiten beeld. De financiële risico's worden immers steeds groter. Naarmate de merrie vaker terugkomt wordt die post steeds hoger. Vooral de bijkomende kosten vallen achteraf vaak tegen. Een gezond veulen verzacht weliswaar de pijn, maar hoe vaak is de merrie daarvoor geïnsemineerd?

De kans dat je snel je merrie drachtig krijgt is niet alleen afhankelijk van anderen, maar wordt mede bepaald door eigen keuzes op gebied van hengst, station en periode. Praktijkonderzoek heeft uitgewezen dat er gigantische kwaliteitsverschillen bestaan tussen hengsten en tussen dekstations. Die variatie is veel groter dan uit de jaarlijks gepubliceerde veulenregistratie percentages is af te leiden. Het maakt nogal wat uit waar je met je merrie naar toe gaat. Eveneens is van belang het moment van aanbieden. Dat heb je als merriehouder zelf in de hand. Te vroeg in het seizoen beginnen kan tot prutsen leiden en dat kost geld.

Spermakwaliteit van grote invloed

De spermakwaliteit is van belang om goede drachtigheidsresultaten te kunnen boeken. De ene hengst is de andere niet. Het vermogen om te bevruchten verschilt sterk. Om voor goedkeuring in aanmerking te komen moet een hengst aan minimum sperma-eisen voldoen. Die eisen hebben betrekking op het aantal zaadcellen, de wijze waarop ze bewegen en de vorm van de zaadcellen. Dit alles wordt uitgedrukt in een zogenaamd T.N.B.-getal. Dit staat voor Totaal Normaal gebouwde en Bewegende zaadcellen uitgedrukt in miljoen. Dit getal is niet heilig, maar momenteel wel het best bruikbare handvat. Lopende proefnemingen van het paarden praktijkonderzoek te Lelystad en de Faculteit voor Diergeneeskunde te Utrecht zullen in de toekomst meer kennis opleveren omtrent andere factoren die mede het bevruchtend vermogen bepalen, zodat de fokker vooraf nog beter geïnformeerd kan worden.

Vanuit de vruchtbaarheid bezien zou je de

sperma-eisen verder willen opschroeven, maar dan vallen mogelijk zeer waardevolle sporthengsten op grond van sperma-onderzoek buiten de boot. Dat wil een sportgerichte fokkerijorganisatie natuurlijk ook weer niet. Voor het onderzoek ligt de taak om uit te zoeken of een hengst met matig sperma, met een behandeling toch tot goede resultaten kan leiden. Vooralsnog is in de praktijk door diverse stamboeken een zekere ondergrens ingebouwd. Bij goedkeuring voldoet een hengst weliswaar aan de gestelde eisen, maar dat is nog geen garantiebewijs. Sommigen zullen slechts beperkt inzetbaar blijken te zijn. Uiteraard wil je als fokker weten welke, zodat je dat bij de hengstenkeuze kan betrekken. Neem ik het risico, of niet. Daarnaast maakt het veel uit hoe je met dat sperma omgaat. Natuurlijk dekken of KI? Centrifugeren, verdunnen, bewaren koelen en insemineren: allemaal aspecten die van invloed zijn op de kwaliteit. En niet te vergeten het vaststellen van het juiste inseminatietijdstip door middel van schouwen en eventueel follikelcontrole.

Certificering

De veulenregistratiecijfers zouden als graadmeter voor de vruchtbaarheidsstatus kunnen dienen, ware het niet dat ze altijd ver achter lopen en om allerlei redenen een vertekend beeld kunnen scheppen. Individueel en collectief belang gaan hier niet altijd hand in hand. Andere marktsectoren leren dat in die situatie kwaliteitswaarborgsystemen goede diensten kunnen bewijzen. Door middel van certificering kunnen aanbieders zich positief onderscheiden. De klant let hier op bij zijn aankopen. Kan zoiets

Sperma kan goed worden bewaard in vloeibare stikstof.

dan ook op gebied van vruchtbaarheid bij paarden? Zeker is dat er kwaliteitsverschillen zijn. Met deze wetenschap zijn de marktpartijen aanzet, zowel merriehouders als hengstenhouders.

Na het wegvallen van de verplichte controle op de paarden-KI is in 1996 een voorzichtig begin gemaakt. Gecertificeerde dekstations werken volgens een onafhankelijk gecontroleerde werkmethode. Dat moet de komende jaren verder uitgebouwd worden, merriehouders kunnen daar invloed op uitoefenen. Al was het alleen maar door te informeren bij de dekstations. Stel vragen en neem het antwoord mee in de overwegingen. Bijvoorbeeld: Laat u regelmatig het sperma van uw hengst onderzoeken? Wat zijn de non-return percentages, of anders gezegd breken er veel merries op? Door wisselwerking zal dat gaan leiden tot een hogere kwaliteitgarantie. Iets waar alle partijen in de paardenfokkerij gebaat bij zijn.

Vroeg dekken onnatuurlijk

Ook aan de merriekant zijn kwaliteitsaspecten te onderscheiden. Denk bijvoorbeeld aan het tijdstip waarop je je merrie aanbiedt aan de hengstenhouder.

Het kan verleidelijk zijn bij de eerste de beste hengstigheidsverschijnselen actie te ondernemen. Een vroeg veulen lijkt immers in het voordeel op keuringen en veilingen. Maar is dat het

risico op een lege merrie waard? Bovendien staan vroege veulens meestal veel op stal met alle nadelen vandien. Houd het kruid droog tot de trefzekere periode. De optimale vruchtbare tijd breekt aan in mei, als de merries volop van het frisse gras kunnen genieten. Dan komt bij zo'n 80 procent van de hengstige merries een mooie eicel vrij. In januari en februari ligt dat percentage rond de 20 procent. Vroeg beginnen is daarom onnatuurlijk.

Insemineren in een minder gunstige periode verhoogt de kans op baarmoederontsteking omdat het natuurlijke schoonmaakstelsel van de baarmoeder dan nog niet goed werkt. Een vuile merrie betekent extra kosten. Ze moet namelijk behandeld worden en meestal moeten daarvoor één of meerdere cycli worden ingeleverd. Zorgvuldig onderzoek en behandeling kan namelijk alleen tijdens de hengstigheid goed worden uitgevoerd omdat dan de baarmoedermond slap, en daardoor open is. Daarnaast brengt een merrie die wel goed hengstig is extra afweerstoffen in stelling tegen alles wat niet in de baarmoeder mag blijven. Het is raadzaam gaste merries vóór het dekseizoen te laten onderzoeken. Een eventuele infectie kan dan nog behandeld worden zodat de merrie schoon naar de hengst kan. Alleen in een gezonde baarmoeder kan een vrijgekomen eicel samen met goed sperma leiden tot het gewenste resultaat: snel een drachtige merrie.

Op het paardenproefbedrijf wordt intensief geschouwd om het juiste tijdstip voor inseminatie te bepalen.

